

TURUN AIRISNIEMEN RANTA- ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

Väliraportti

19.8.2024

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS	4
3.1 Menetelmät	4
3.2 Arvokkaat luontotyyppikohteet	5
3.2.1 Eteläisempi kalliomännikkö	5
3.2.2 Pohjoisempi kalliomännikkö	6
3.3 Luontotyyppikuviot.....	7
4. PESIMÄLINNUSTO.....	16
4.1 Menetelmät	16
4.2 Tulokset ja johtopäätökset.....	17
5. LEPAKOT	18
5.1 Menetelmät	18
5.2 Tulokset ja johtopäätökset.....	20
6. MUU LAJISTO.....	20
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	20
8. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	21

Kannen kuva: Vanhaa harvennettua mäntymetsää kaava-alueen länsiosassa
(luontotyyppikuvio 17).

Pohjakartat (paitsi kartta 2): © Maanmittauslaitos 06/2024

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä luontoselvityksen Turun Satavassa Erikvallan alueella sijaitsevaa Airisniemen ranta-asemakaava varten (kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti (ympyröity sinisellä).

Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi pesimälinnustokartoitus, lepakkoselvitys, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain suojelemat luontotyypit (mukaan lukien merkittävässä määrin luonnonsuojelulain luontotyyppien ominaispiirteitä sisältävät kohteet), vesilain mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin.

Luontoselvityksen laati FM (biologi) Turukka Korvenpää. Suomen Lajitietokeskukselle tehtiin aineistopyyntö alueelta ja sen lähiympäristöstä aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä (Suomen Lajitietokeskus 2024). Lisäksi käytössä oli Jyrki Matikaisen vuonna 2023 laatima luontoselvitys (Matikainen 2023).

Tässä väliraportissa esitellään 29.7.2024 mennessä suoritettujen maastotöiden tulokset ja niistä vedetyt johtopäätökset. Lopullinen luontoselvitysraportti valmistuu, kun viimeinenkin lepakkojen maastokartoituskierron on suoritettu elokuussa 2024.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Satavan saaren läntisimmässä kärjessä Erikvallan niemellä (kartta 1). Alueella on useita asuinrakennuksia pihapiireineen, rantasaunoineen ja laituneineen, ja sinne johtaa kapea, sorapintainen Erikvallantie, josta haarautuu sivutie. Kallioisen selvitysalueen yleisilme on kuitenkin puustoinen. Länsirannalla kohoaa korkeita kallioita edustavine vanhoine männiköineen. Maasto on muuallakin Erikivallantiestä pohjoiseen kumpuilevaa ja monin paikoin kallioista. Selvitysalueen keskiosassa sijaitsee avoimeksi hakattu notkelma, mutta muualla kasvaa harvennettua vanhaa mäntymetsää. Varsinkin länsiranta on erittäin altis myrskyille ja rantakasvillisuus tästä johtuen vähäistä. Paikoin kalliomänniköt viettävät jyrkästi suoraan rantaan, paikoin on kivikkoisia rantoja. Eteläranta on hieman suojaisempaa kivikkorantaa, jossa kasvillisuuttakin on runsaammin.

3. LUONTOTYYPIT JA KASVILLISUUS

3.1 Menetelmät

Alueen luontotyyppikartoitus perustuu 10.5.2024, 22.5.2024, 4.6.2024, 25.7.2024 ja 29.7.2024 suoritettuihin maastokäynteihin. Kartoitettuja luontoarvoiltaan merkittäviä luontotyyppisiä ovat:

- luonnonsuojelulain suojelema luontotyyppi (mukaan lukien merkittävässä määrin luonnonsuojelulain luontotyypin ominaispiirteitä sisältävä kohde)
- metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
- vesilain suojaama pienvesi
- METSO -kriteerit täyttävä kuvio
- uhanalaisen luontotyypin edustava esiintymä

- muuten luontoarvoiltaan merkittävä kohde

Arvokkaat luontotyyppikohteet arvotettiin julkaisun Mäkelä & Salo (2024) mukaisesti jakaen kohteet neljään arvoluokkaan:

Luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Luokka 2: Eriyisen tärkeät kohteet

Luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Eriyypisten luontokohteiden arvottamisen yleiset periaatteet ja perusteet on kuvattu tarkemmin Mäkelän ja Salon julkaisussa. Jokaisesta arvokkaasta luontotyyppikohteesta otettiin valokuvia ja laadittiin yleiskuvaus, jossa käsitellään mm. kohteen elävää ja kuollutta puustoa, putkilokasvillisuuden valtalajeja sekä luontotyyppille ominaisten ja huomionarvoisten kasvilajien esiintymistä. Käsiteltävät seikat riippuvat luonnollisesti jonkin verran kohteen luonteesta. Yhteensä selvitysalueelta löytyi kaksi arvokasta luontotyyppikohdetta, jotka esitellään seuraavassa kappaleessa. Arvokkaiden luontotyyppikohteiden kartoituksen lisäksi koko selvitysalue jaettiin 25 luontotyyppikuvioon, joista laadittiin kuvaukset. Nämä luontotyyppikuviot esitellään myöhemmin tässä raportissa.

3.2 Arvokkaat luontotyyppikohteet

3.2.1 Eteläisempi kalliomännikkö

Niemenkärjessä (Erikvallannokka) kohoaa korkea kallio (kartta 2), joka putoaa jyrkänteensä jyrkkänä rinteensä suoraan mereen. Kalliolla on hyvin vanhaa, edustavaa männikköä, jonka pienikokoiset, mutta iäkkäät puut ovat kilpikaarnaisia (kuva 1). Kalliomännikössä seisoo useita keloja, joista yhdessä on kolo. Lisäksi maassa makaa joitakin kelomaapuita. Lahopuuta on selvästi tavanomaisia seudun kalliomännikköjä runsaammin, ja vaikuttaa siltä, ettei puustoa ole käsitelty todella pitkään aikaan. Kallion korkeimmalle kohdalle rakennettu pieni huvimaja ja sinne johtava polku eivät olennaisesti heikennä kalliometsän laatua, vaikka huvimajan ympäristössä voikin havaita maaston kulumista. Kalliomännikön kasvillisuus on luontotyyppille ominaisesti vähälajista. Kasvistoon kuuluvat mm. metsälauha, ahosuolaheinä ja kanerva. Poronjäkääläiset kalliopinnat kattavat laajoja alueita. Kallion eteläreunalla on louhikkoa.

Kalliometsä on silmälläpidettävä luontotyyppi. Kyseessä on myös metsälain erityisen tärkeä elinympäristö, joka täyttää Metso-kriteerit luokassa I. Aivan rantaviivan tuntumassa sijaitsevat osat voidaan lukea karuihin merenrantakallioihin, joka on säilyvä luontotyyppi.

Arvoluokka: 3.

Maankäyttösuositus: *Ei rakentamista.*

Kuva 1. Eteläisemmän kalliomännikön puusto on varsin luonnontilaista.

3.2.2 Pohjoisempi kalliomännikkö

Erikvallanniemen länsirannalla kaava-alueen pohjoisosassa kohoaa toinen korkea, karu kallio, jota erottaa eteläisemmästä kalliosta rantaan viettävä kangasmetsää kasvava laakso. Tämäkin kallio viettää jyrkästi kohti merta, mutta aivan rantaviiva on suurimmaksi osaksi louhikkoista kivikkorantaa. Kalliolla kasvaa edustavaa, harvaa ja pienikokoista, mutta hyvin vanhaa, kilpikaarnaista männikköä (kuva 2). Lahopuuta esiintyy kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin eteläisemmässä kalliomännikössä, vain yksittäisinä keloina ja maapuina. Putkilokasvillisuus on niukkaa. Siihen kuuluvat mm. mustikka ja ahosuolaheinä sekä runsaat puolukka ja kanerva.

Kalliometsä on silmälläpidettävä luontotyyppi. Kyseessä on myös metsälain erityisen tärkeä elinympäristö, joka täyttää Metso-kriteerit luokassa I. Aivan rantaviivan tuntumassa sijaitsevat osat voidaan lukea karuihin merenrantakallioihin, joka on säilyvä luontotyyppi.

Arvoluokka: 3

Maankäyttösuositus: *Ei rakentamista.*

Kuva 2. Pohjoisempi kalliomännikkö.

3.3 Luontotyyppikuviot

Alla esiteltävät luontotyyppikuviot on numeroitu karttaan 2.

KUVIO 1 – TUORE KANGASMETSÄ

Harvaksi harvennettua vanhaa mäntymetsää kasvava tuore kangas, jossa on myös vähän koivua. Vallitsevan puuston alla kasvaa paikoin runsaasti nuorempia puita (koivua, kuusta, mäntyä ja vähän haapaa). Kuvion eteläosassa on yksi pähkinäpensas. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden mustikan ja puolukan ohella esim. sananjalkaa ja metsäkastikkaa.

KUVIO 2 – KALLIOMETSÄ

Melko edustava, vanhaa männikköä kasvava kalliometsä (kuva 3), jossa on kaksi keloä ja muutama pieni maapuu. Kasvistoon kuuluvat runsaiden puolukan ja metsälauhan lisäksi mm. mustikka, kallioimarre ja kanerva. Kalliometsä on silmälläpidettävä luontotyyppi.

Kuva 3. Luontotyyppikuvion 2 kalliometsää.

KUVIO 3 – TUORE KANGASMETSÄ

Harvaksi harvennettua vanhaa männikköä kasvava tuore kangas, jossa on runsaasti nuorempaa puustoa (kuusta, koivua ja mäntyä). Lahopuuta ei ole. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaiden mustikan ja metsäkastikan ohella mm. kivikkoalvejuurta, puolukkaa, sananjalkaa, metsälauhaa, sormisaraa ja kevätpiippoa.

KUVIO 4 – PIHA-ALUE

Omakotitalo, rantasauna, puutarhaa ja tenniskenttä.

KUVIO 5 – KUIVAHKO KANGAS

Harvaa vanhaa männikköä (kuva 4) kasvava kuivahko kangas. Kuvion hieman rehevämmässä itäosassa valtapuu muuttuu koivuksi. Kenttäkerroksessa kasvavat runsaina

metsälauha, mustikka ja puolukka. Kasvistoon kuuluvat myös mm. sianpuolukka, sananjalka ja kielo. Lahopuuta ei ole.

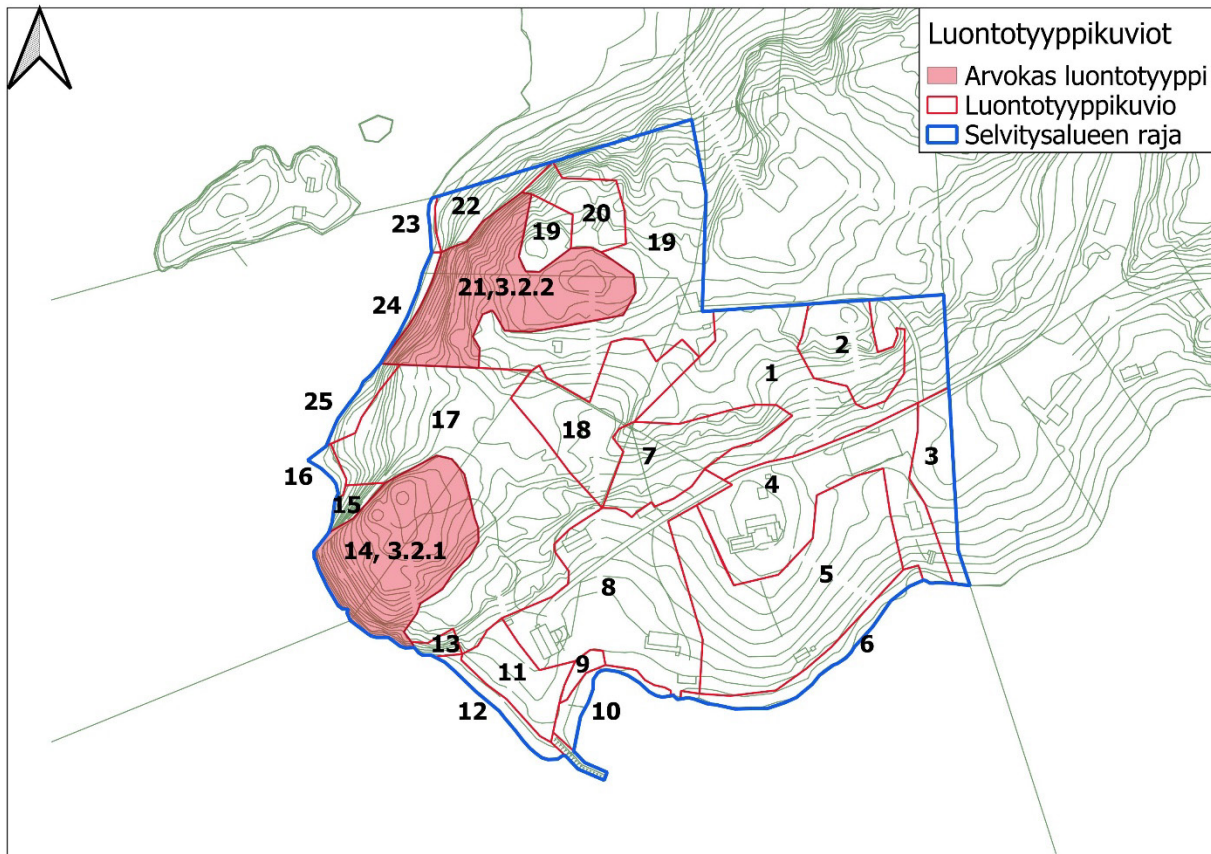
Kuva 4. Harvennettua vanhaa mäntymetsää luontotyyppikuviolla 5.

KUVIO 6 – KIVIKKORANTA

Melko niukkakasvinen ja aallokolle altis kivikkoranta, jolla kasvaa tavanomaista rantakasvistoa. Lajistoon kuuluvat mm. järviruoko, suolavihvilä, meriasteri, merirannikki, rönsyrölli, ketohanhikki, syysmaitiainen, ranta-alpi, pietaryrtti ja meripeltovalvatti. Kuvio kuuluu luontotyyppiin Itämeren kivikko- ja lohkarerannat, joka on säilyvä luontotyyppi.

KUVIO 7 – KALLIOMETSÄ

Melko edustava kalliometsä, jossa kasvaa vanhaa männikköä. Osa puista on kilpikaarnaisia. Lahopuuta esiintyy niukasti, mutta kuviolla seisovat kuitenkin kelo ja keloutuva kuollut mänty ja maassa lojuu yksi maapuu. Tavanomaiseen kasvistoon kuuluvat mm. metsälauha, puolukka, mustikka ja kanerva. Kalliometsä on silmälläpidettävä luontotyyppi.

Kartta 2. Luontotyyppikuviot.

KUVIO 8 – PIHA

Piha-alue rakennuksineen. Osa pihasta on hoidettavaa nurmikkoa. Pihalla kasvaa vanhoja mäntyjä.

KUVIO 9 – TERVALEPIKKO

Pieni, hyvin harvaksi harvennettu vanha tervalepikko (kuva 5), jossa kasvaa runsaasti lehtonurmikkaa ja vuohenputkea. Muuhun kasvistoon kuuluvat mm. keltamo, kyläkellukka ja muutama terttuselja. Lepikko sijaitsee käytännössä piha-alueella ja on niin selvästi kulttuurivaikutteinen, pienialainen ja voimakkaasti harvennettu, ettei sen tulkittu täyttävän luonnonsuojelulain luontotyypin tai metsälakikohteen määritelmiä.

KUVIO 10 – RUOVIKKO

Pieni ruovikko rannan laitureiden välissä. Ruovikon sisäpuolella soraisella rannalla on kasvanut tervaleppiä, joiden kannot ovat alkaneet vähän vesoa. Tavanomaiseen rantakasvistoon kuuluvat esim. ranta-alpi, pelto-ohdake ja peltopähkämö.

Kuva 5. Erittäin harva pieni tervalepikko (luontotyyppikuvio 9).

KUVIO 11 – KUIVA KANGASMETSÄ

Hyvin vanhaa harvaa männikköä merenrannan tuntumassa käytännössä piha-alueella. Puusto on kilpikaarnaista. Kuviolla seisoo neljä keloä. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti metsälauhaa, puolukkaa ja matalaa mustikkaa, joiden lisäksi tavataan mm. variksenmarjaa. Rannan lähelle on aikoinaan läjitetty maakasa, jolla esiintyy terttuseljaa, isonokkosta ja keltamoä.

KUVIO 12 – KIVIKKORANTA

Melko niukkakasvinen, aallokolle altis kivikkoranta (kuva 6), jolla kasvaa runsaasti suolavihvilää ja merirannikkia. Muuhun kasvistoon kuuluvat esim. järviruoko, meripeltovalvatti, meriasteri, ketohanhikki, rönsyrölli, meriputki ja merikohokki. Rannan yläosassa kasvaa yksittäisiä lyhyitä, mutta vanhoja tervaleppiä. Yhtenäistä leppävyötä ei kuitenkaan ole. Rannalla nähtiin rantakäärme. Kuvio kuuluu luontotyyppiin Itämeren kivikko- ja lohkarerannat, joka on säilyvä luontotyyppi.

Kuva 6. Kivikkorantaa länsirannalla (luontotyypikuvio 12).

KUVIO 13 – KARU MERENRANTAKALLIO

Lähes puuton karu merenrantakallio, joka putoaa jyrkästi veteen. Suolaveden vaikutus ulottuu kallion päälle melko heikkona. Kalliolla esiintyvät mm. syysmaitiainen, ahosuolaheinä ja isomaksaruoho. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi.

KUVIO 14 – KALLIOMETSÄ

Katso kohde 3.2.1 "Eteläisempi kalliomännikkö".

KUVIO 15 – KARU MERENRANTAKALLIO

Loivahkosti merenrantaan viettävä, tyrskyille altis, karu puuton kallio, joka päättyy enimmillään noin 3 m korkeaan paahteiseen jyrkänneseinämään. Niukkaan kasvistoon kuuluvat esim. syysmaitiainen, isomaksaruoho, rantamatara, kalliokieli, metsälauha, rantakukka, rönsyrölli, keltamaksaruoho, keto-orvokki, ahosuolaheinä ja ruoholaukka. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi.

KUVIO 16 – KIVIKKORANTA

Tyrskyille altis ja siksi niukkakasvinen kivikkoranta, jolla tavataan esim. ruokohelpeä, suolavihvilää, merirannikkia ja rönsyrölliä. Rannalla lojuu aaltojen tuoma ruosteinen tynnyri. Kuvio kuuluu luontotyyppiin Itämeren kivikko- ja lohkarerannat, joka on säilyvä luontotyyppi.

KUVIO 17 – KUIVAHKO-KUIVA KANGASMETSÄ

Vanhaa, harvennettua männikköä kasvava kuivahko-kuiva kangas (kannen kuva), jossa on myös vähän koivua. Kallio ulottuu paikoin maanpinnalle. Kuviolla on muutamia keloja ja jokunen maapuu. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden puolukan ja matalan mustikan lisäksi mm. metsälauhaa, variksenmarjaa, sananjalkaa ja rantaan viettävässä, hyvin voimakkaasti harvennetussa, rinteessä kalliokieliä ja lampaannataa.

Kuva 7. Luontotyyppikuvio 18 on hakkuualuetta.

KUVIO 18 – KUIVAHKO KANGAS

Kuivahkon kankaan hakkuuala (kuva 7), jolla esiintyy runsaasti mustikkaa, puolukkaa, metsälauhaa, metsäkastikkaa ja sananjalkaa. Hakkuulle on kasvanut koivuvesakkoa, vadelmaa ja muutama terttuselja. Itäosassa sijaitsee kosteampi painanne, jossa tavataan

röyhyvihvilää, metsäkortetta, soreahiirenporrasta ja jopa vähän leveäsmankäämeä ja järvikortetta. Painanteessa on matalia vesovia pajuja ja tervaleppiä.

KUVIO 19 – KUIVAHKO KANGASMETSÄ

Harvaa vanhaa männikköä kasvava kuivahko kangas (kuva 8), jonka puut ovat kilpikaarnaisia. Lahopuuta ei ole käytännössä lainkaan. Kallio ulottuu paikoin maanpinnalle kumpuilevassa maastossa. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti mustikkaa ja puolukkaa. Kasvistoon kuuluvat myös esim. metsälauha, kanerva, kielo ja lampaannata. Asuinrakennukselle johtavan soratien mutkassa sijaitsee pieni vesakkoinen aukio. Vesakkoa kasvaa myös kuvion itäosaa halkovalla sähkölinjalla. Kuvio on kaksiosainen.

Kuva 8. Harvennettua vanhaa mäntymetsää luontotyyppikuviolla 19.

KUVIO 20 – PIHA

Asuinrakennuksen pihapiiri, jota on täyttömaalle rakennettua pientä parkkipaikkaa lukuun ottamatta muokattu vain vähän. Pihassa kasvaa vanhoja mäntyjä.

KUVIO 21 – KALLIOMETSÄ

Katso kohde 3.2.2 ”Pohjoisempi kalliomännikkö”.

KUVIO 22 – KUIVAHKO KANGASMETSÄ

Lähes siemenpuuasentoon harvennettu vanha kuivahkon kankaan männikkö (kuva 9). Rannan tuntumassa on keloutuneiden mäntyjen ryhmä. Kuvio rajoittuu valoisaan jyrkkään kalliorinteeseen – jyrkänteeseen, jonka alla kasvaa yksi pähkinäpensas. Lisäksi kuviolla on muutama terttuselja ja hiukan lyhyitä koivunvesoja ja vadelmaa. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaasti metsälauhaa ja matalaa mustikkaa, joiden lisäksi kasvistoon kuuluvat esim. metsäkastikka, puolukka, kanerva, virnasara ja kevätpiippo.

Kuva 9. Luontotyyppikuvio 22.

KUVIO 23 – KARU MERENRANTAKALLIO

Karu, laakea merenranta-kallio, jonka hyvin niukkaan kasvistoon kuuluvat mm. merisaunio, syysmaitiainen ja rönsyröllä. Kuvioon sisältyy aivan kaava-alueen rajalla sijaitsevaa kivikkorantaa, joka jatkuu pohjoiseen naapurikiinteistön puolelle.

KUVIO 24 – KIVIKKORANTA

Lohkareinen, kapea, kallioiden ja rantaviivan välissä sijaitseva ranta, joka on varsin alttiina tyrskyille. Tästä syystä niukkaan kasvistoon kuuluvat mm. meripeltovalvatti, karhunputki,

ranta-alpi, merivirmajuuri, ruokohelppi, järviruoko, rönsyrölli ja rantavehnä. Kalloin tyvellä kasvaa muutamia tervaleppiä, mutta yhtenäistä leppävyötä ei ole. Kuvio kuuluu luontotyyppiin Itämeren kivikko- ja lohkarerannat, joka on säilyvä luontotyyppi.

KUVIO 25 – KARU MERENRANTAKALLIO

Karu, hyvin vähäpuustoinen merenrantakallio, jonka niukkaan putkilokasvillisuuteen kuuluvat esim. syysmaitiainen, ahosuolaheinä ja isomaksaruoho.

4. PESIMÄLINNUSTO

4.1 Menetelmät

Pesimälinnusto selvitettiin kolmella touko-kesäkuussa tehdyllä kartoituslaskentakierroksella (taulukko 1). Ensimmäinen aamu oli melko tuulinen, mikä heikensi maalintujen lauluaktiivisuutta ja kuuluvuutta. Muina aamuina olosuhteet olivat linnustokartoituksen kannalta erinomaiset. Lisäksi linnustoa havainnoitiin luontoselvityksen muiden osien maastotyön ohessa. Käytössä olivat myös Lajitietokeskuksen aineistot.

Kartoituslaskennassa selvitysalue käveltiin niin tiheästi läpi, että ainakin kaikki laulavat lintuyksilöt voitiin kohtuudellisella varmuudella havaita. Asuinrakennusten pihoilla ei kuitenkaan liikuttu. Apuvälineinä käytettiin kiikaria, GPS-laitetta sekä etukäteen tulostettuja suurimittakaavaisia karttoja. Kaikki havaitut lintuyksilöt merkittiin tulostetuille paperikartoille ja samalla merkittiin muistiin tieto lajista, sukupuolesta (jos mahdollista määrittää kiikarilla), yksilömäärästä ja käyttäytymisestä (laulava koiras, poikasille ruokaa kuljettava emo, varoitteleva lintu, pari ym.). Selvästi yli lentävät linnut jätettiin huomioimatta, mutta alle 50 metrin päässä selvitysalueen rajan ulkopuolella paikallisina havaitut yksilöt merkittiin muistiin, sillä niiden reviiiri sijoittuu suurella todennäköisyydellä osittain selvitysalueelle.

Taulukko 1. Pesimälinnustonselvityksen kartoituspäivät, kartoitusajat ja vallinnut säätila.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
10.5.2024	8.45-10.30	Lämpötila *+6 °C, 9 m/s NW - 11 m/s NW, pilvisyys 8/8 → 4/8
22.5.2024	8.45-10.00	Lämpötila +16 °C –+18 °C, 3 m/s E - 4 m/s E, pilvisyys 0/8
4.6.2024	7.55-8.40	Lämpötila +18 °C, 4 m/s SW-W, pilvisyys 0/8

Pesimälinnustoselvitys kattoi varsinaisen kaava-alueen lisäksi myös Ristikarin ja sen viereisen nimettömän pikkuluodon, sillä kaava-alueella tapahtuvat muutokset voivat vaikuttaa niiden linnustoon. Havainnointi suoritettiin Satavasta käsin kaukoputkella, eikä saarille noustu maihin. Luodoilla havaitut linnut ja lintujen pesät laskettiin lajeittain.

Kaava-alueella tehdyt lintuhavainnot vietiin paperikartoilta paikkatieto-ohjelmistoon erotellen eri laskentakertojen havainnot toisistaan. Reviiriksi tulkittiin kaikki havainnot laulavista koiraista, pesistä, ruokaa kuljettavista emoista, varoittelevista linnuista sekä muista paikallisina sopivassa pesimäympäristössä havaituista linnuista. Jo yhdellä laskentakerralla saatu havainto tulkittiin reviiriksi. Lähellä toisistaan tehtyjen eri laskentakertojen havaintojen tulkittiin tarkoittavan samaa reviiriä. Samaksi reviiriksi tulkittujen havaintojen välinen maksimietäisyys vaihteli hieman lajeittain, mutta nyrkkisääntönä voidaan pitää noin paria sataa metriä, jota kauempana toisistaan eri laskentapäivinä tehdyt havainnot tulkittiin eri reviireiksi. Käytännössä tulkinta oli pääosin yksiselitteistä.

4.2 Tulokset ja johtopäätökset

RANTA-ASEMAKAAVA-ALUE

Ranta-asemakaava-alueen pesimälinnusto on vähälajista ja parimäärä on alhainen. Tämä ei ole yllättävää huomioiden metsien kallioisuus, karuus ja mäntyvaltaisuus. Myös rannat ovat niukkakasvisia ja suurelta osin piha-alueita. Yhteensä kaava-alueella tai sen välittömässä lähiympäristössä Satavan saarella pesi vuonna 2024 14 lintulajia. Pesimälajit ovat harmaasieppo, hernekerttu, hippiäinen, keltasirkku, kirjosieppo, metsäkivinen, mustapääkerttu, pajulintu, peippo, sepelkyyhky, sinitiainen, talitiainen, tiltalti ja västäräkki (silmälläpidettävä). Parimääräarviot tullaan esittämään luontoselvityksen loppuraportissa.

RISTIKARI JA SEN VIEREINEN PIKKULUOTO

Ristikarilla ja sen viereisellä pikkuluodolla vuonna 2024 pesineet lajit parimäärineen on ilmoitettu taulukossa 2. Kyhmyjoutsenen pesä sijaitsi pikkuluodolla, mutta muut pesinnät sijoituivat Ristikarille. Merkittävimmät pesimälajit olivat vaarantuneet harmaalokki ja merilokki, mutta suurin parimäärä oli kalalokilla. Sen sijaan tiiroja ei pesinyt Ristikarilla vuonna 2024. Saaren rannassa nähtiin yksi haahkapoikue (erittäin uhanalainen), mutta varmuutta pesäpaikan sijainnista ei ole. Rantasipi ja meriharakka nähtiin säännöllisesti Ristikarilla, mutta varsinkin rantasipit liikkuvat Satavan ja luotojen välillä, joten ne saattoivat

pesiä Satavan puolella. Ristikarilla on isokoskelolle sopiva pönttö ja se voisi pesiä myös saarella olevien rakennusten alla.

Kaiken kaikkiaan Ristikarilla pesii yllättävänkin paljon lintuja huomioiden se, että saarella sijaitsee käytössä oleva kesämökki. Erityisen harvinaisia lajeja lajistoon ei kuitenkaan kuulu. Satavan puolelle sijoittuva maltillinen uudisrakentaminen ei lisää ainakaan merkittävästi Ristikarille koituvaa häiriötä verrattuna nykytilanteeseen, sillä Ristikarin vastaiset rannat ovat jyrkkää kalliota ja paikoin louhikkoistakin kivikkorantaa, jotka eivät houkuttele liikkumaan rannalla. Rannan tuntumaan on kuitenkin hyvä jättää näkösuojaa tarjoavaa puustoa myös linnuston kannalta. Luontoselvityksen loppuraportissa tullaan vertaamaan tässä työssä Ristikarin linnustosta tehtyjä havaintoja luodon aiempiin lintulaskentatietoihin (Turun kaupungin aineisto).

Taulukko 2. Ristikarilla ja sen viereisellä pikkuluodolla vuonna 2024 pesineet linnut.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Parimäärä	Status
<i>Actitis hypoleucos</i>	rantasipi	1?	LC
<i>Cygnus olor</i>	kyhmyjoutsen	1	LC
<i>Haematopus ostralegus</i>	meriharakka	1?	LC
<i>Larus argentatus</i>	harmaalokki	1	VU
<i>Larus canus</i>	kalalokki	8	LC
<i>Larus marinus</i>	merilokki	1	VU
<i>Mergus merganser</i>	isokoskelo	1?	NT
<i>Motacilla alba</i>	västäräkki	1	NT
<i>Oenanthe oenanthe</i>	kivitasku	1	LC
<i>Somateria mollissima</i>	haahka	1?	EN

5. LEPAKOT

5.1 Menetelmät

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

Lepakkoja on 29.7.2024 mennessä havainnoitu detektorilla (Echo Meter Touch 2 Pro) kahtena yönä (taulukko 3) kierrellen kattavasti selvitysalueen eri puolilla. Asuinrakennusten

pihoilla ei ole kuitenkaan liikuttu. Elokuussa tullaan tekemään vielä yksi kartoituskiertos. Säätila oli molempien tähän mennessä suoritettujen kartoitusten aikana tarkoitukseen hyvin sopiva. Detektorilla havaittujen lepakkojen sijainti merkittiin kartalle ja laji määritettiin. Mahdollisuuksien mukaan pyrittiin saamaan selville myös yksilöiden lukumäärä, mikä on kesä- ja heinäkuussa melko helppoa, kun lepakot lentävät taivasta vasten. Viiksisipiippaa ja isoviiksisipiippaa ei eroteltu, sillä näitä lajeja ei voi erottaa toisistaan detektorilla. Luontoselvityksen muiden osatöiden maastotöiden yhteydessä etsittiin lepakoille sopivia päiväpiiloja sekä talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja (mm. linnunpönttöjä, kolopuita ja maakellareita).

Taulukko 3. Detektorihavainnointiajat 29.7.2024 mennessä ja vallinnut säätila.

Päivä	Havainnointiaika	Sää
3.-4.7.2024	23.30-0.25	Lämpötila +17 °C, 5 m/s – 7 m/s, pilvisuus 1/8-2/8
21.7.2024	23.07-23.57	Lämpötila +21 °C → +20 °C, 1 m/s-2 m/s, pilvisuus 0/8

Kartta 3. Lepakkohavainnot heinäkuun 2024 loppuun mennessä.

5.2 Tulokset ja johtopäätökset

Selvitysalueella on havaittu melko runsaasti ruokailevia pohjanlepakoita, mikä vastannee melko tarkoin yleistä tilannetta Satavan saarella, jonka maisemarakenne on monipuolinen. Lisäksi tähän mennessä on tavattu yksi viiksisiippa / isoviiksisiippa. Lepakkohavainnot jakautuvat melko tasaisesti alueen eri osiin (kartta 3). Airisniemen harvat vanhat männiköt ja piha-alueet tarjoavat hyviä saalistusmaastoja erityyppisissä reunavyöhykkeissä ja metsän aukoissa mielellään ruokaileville pohjanlepakoille. Lepakoille sopivia luontaisia päiväpiiloja tai lisääntymispaikkoja ei ole. Lepakkojen esiintymistä rakennuksissa ei ole selvitetty.

Lepakkojen kannalta on eduksi, jos alueen yleisilme säilyy puustoisena. Yksittäisistä uusista rakennuksista ei ole lepakoille haittaa, mutta ylimääräistä puiden kaatoa olisi hyvä välttää. Keinovalaistuksen lisäämisessä olisi myös suotavaa olla maltillinen ja suunnata valaistus ylhäältä alas, sillä keinovalo haittaa lepakoita.

6. MUU LAJISTO

Selvitysalueella ei ole viitasammakon kutupaikoiksi sopivia pienvesiä, eikä liito-oravalle sopivia metsiä. Liito-oravaa ei ole tiettävästi koskaan tavattu Satavassa. Alueelta ei ole havaintoja muistakaan EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajeista tai uhanalaisista lajeista (eräitä lintuja lukuun ottamatta), eikä niitä tavattu tässäkään työssä.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Kaava-alueella sijaitsee kaksi edustavaa, vanhaa kalliomännikköä, jotka ovat metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja täyttävät Metso-kriteerit (luokka I). Nämä kalliomänniköt suositellaan jätettäväksi rakentamatta. Kaavaluonnoksessa esitetyillä uusilla rakennuspaikoilla ei ole muilta osin sellaisia luontoarvoja, jotka estäisivät rakentamista.

8. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2.uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Matikainen, J. 2023. Turun Satavan Airisniemen ranta-asemakaava-alueen luontoarvojen perusselvitys 2021. Suomen Luontotieto Oy. 12 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. 374 s.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Suomen Lajitietokeskus/FinBIF 2024.. <http://tun.fi/HR.48>, <http://tun.fi/HR.428>, <http://tun.fi/HR.447>, <http://tun.fi/HR.3211>, <http://tun.fi/HR.3491>, <http://tun.fi/HR.3691> (haettu 19.7.2024).
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.

<https://vanhatkartat.fi/>

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>